

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

I. Ioan. Tritem. Ab. Monasterii Divi Apostoli Iacobi in suburbio ciuitatis
Herbipolensis, magistro Iacobo Tritemio fratri vnico atque dulcissimo,
Salutem.

urn:nbn:de:0128-1-17336

is efficiet. Omnipotens Deus in suo vobis
abilem orationibus vestris infusus
ro vtilitate vestra multis iam antea presu-
macula conuictantes. Ex Neomonte ad

III.

SPAN. FRATRI IOANNI
Salutem.

nostrum Spanheim ex certis & ratione
am, quam annis quatuor & viginti
Christi sponiarum in Sebachi alio
piscopos Spirenses nobis factum ad
us continuabimus, donec sibi conuen-
tua charitati committimus & ma-
bi commissum exequaris & custodiam
diuisti à nobis, cum presentes in ipso
m intermitte discursus, & etiam seram
tempera, sciens te seruum Christi vixisse
normulam te studeas conformare. Vale
1506.

X.

MONASTERII S. IACOBI APO-
stoli. IACOBO TRITEMIO CHARIS-
S.

dulcissime frater, & quarundam epib-
de Spanheim vique in presentem diem
olumine comportauit. Nec enim omnino
quod sepius festinare in scribendo cogno-
ne sexaginta sex epistolae nostras, & docu-
mines cum ista quidem ad te simul factam
à militari nobis scribendi genere summa
ntiam, quae in nobis nulla fuit vno quod
Scis autem quod prima die mensis Aprilis
tea reuersus vsque in hunc diem. Eiusdem
entesimo quinto, prima ut diximus Aprilis
intadecima die mensis Octobris anni
trum de Spanheim & introitum huius
a. Huius temporis fuerunt epistolae presu-
ad eruditionem tui, sed potius ad memo-
nistratus in Spanheim, nec dum in ordi-
dinem habere volueris, facile contemp-
scribemus alio comprehensas volumi-
us. Vale ex monasterio nostro in
suburbio ciuitatis Herbipolen-
decembris Anno
1506.

menstrum, Tritemio
ti.

IOAN.

IOANNIS TRITEMII ABBA- TIS S. IACOBI HERBIPOLENSIS, EPI-

STOLARVM FAMILIARIVM LIBER SECVNDVS, AD
IACOBVM TRITEMIVM DVLCESSIMVM FRATREM.

I.

IOAN. TRITEM. AB. MONASTERII DIVI APOSTOLI IACOBI
in suburbio ciuitatis Herbipolensis, magistro Iacobo Tritemio fratri vnico
atque dulcissimo, Salutem.

10

T pleno fraternitatis erga te comprobemur affectu, primum hunc li-
brum epistolarum nostrarum Herbipolensium vltimo Spanhemen-
sium, quem tibi dicauimus, pulchra diximus ratione connectendum.
In illo enim nostrarum calamitatum legisti miserias, in isto quietis sub-
secute legito lubentis animi lucubrationes. Prioris namque voluminis
epistolas scripsimus abbas monasterii Spanhemenensis, huius autem li-
bri missas dedimus abbas nihilominus diui Iacobi Herbipolensis.

Quod in primo fecimus etiam in isto pollicemur, non omnium nos epistolarum rescriptisse
formulas, sed earum duntaxat quas tibi putauimus placituras. Amicorum quoque ad nos inter-
posuimus epistolas, non omnes quidem, sed paucas & multas, quas tua iudicauimus lectione
condignas, hortamur te frater sapientum imitare studia, stultorumque ignauam fugito, sciens
dictum Salomonis: *quia filius sapiens letificat patrem suum, filius vero stultus maeritiam est matri.* Proverb. 10. Dū
sinit aetas memoriaque viget discendum est, quoniam (sicut verum dixit Seneca) studia te
clarum & nobile efficiunt: ita sine studiis aeger est animus, & nulla claritate insignis. Auro in-
tellectus comparatur humanus, quod puluere fimoque foedatū iacet ignorantiae, nisi pur-
getur exercitationis lima continue, nec aurum pulchritudinem, nec intellectus cognitio-
nem assequitur naturalem. Sunt autem tria quae studio intentis scripturarum frequenter
obfistere consueverunt, negligentia videlicet, imprudentia, & fortuna. Negligentia nos
impedit, quoties ea, quae sunt à nobis vtiliter discenda, vel prorsus intermittimus, vel mi-
nus prosequimur studiose. Contra hanc salutaris studii corrupticem, studiosorum ac se-
in palaestra scripturarum continuo exercitantiū veneranda societas optimū praestet re-
mediū, inueniturque in publicis gymnasiis multis, & in coenobiis claustralium paucis. Ho-
die namque studiū scripturarum à multis claustralibus omnium pene regularum continetur, &
in paucis vigere monasteriis videtur. Imprudentia vero nos inter studendū subuertit, quā-
do in his quae discimus debitum ordinem non seruamus. Aut enim quae nobis non conueni-
unt discere cupimus, aut neglectis interdū vtilioribus, minus vtilia inconsulte vsurpamus,
aut etiam bona & vtilia nec ordini nec tempori congruo distribuimus. Valde indecens est
nobiliora ingenia studiis dehonestari minoribus, & eos quos ardua & grauiora expectant stu-
dia vanis & inutilibus exercitamentis occupari. Ne hoc malum incidamus discentes, magi-
stri nobis deligendi sunt optimi, quorum institutione pariter & exemplo congruum ordi-
nem assequamur studiorum. Fortuna quoque multipliciter insidiatur studiosis, quod vnus-
quisque nostrum experitur quotidie, qui ad veram philosophiam conatur ascensum. Variis enim
quatimur euentibus, paupertate, diuitiis, infirmitate, honoribus, prosperis & pariter aduersis,
quibus interdum singulis mens intercipitur hominis studiosi, vt nequeat apprehendere scien-
tiam quae concupiscit. Tarditas etiam ingenii naturalis, inopia librorum, & raritas conuenien-
tium praceptorum multos à profectu salutaris studii retrahit. Saepe nocuerunt philosophan-
tibus diuitiae, & plures à studio quam inopia reuocarunt. Eodem scaturit veneno, honor, pul-
chritudo corporis atque prosperitas, quae pluribus ignorantiae quam sapientiae occasione praes-
titerunt. Tarditatem vero ingenii naturalem amor euincit, si diligens studiorum adhibeatur
continuatio. Inopia librorum veteres allegare potuerunt, nos vero potius inopes copia fe-
cit, quoniam impressoria nostris diebus arte apud Moguntiacum inuenta, hodieque per
orbem vniuersum dilatata, tot veterum atque nouorum volumina doctorum veniunt in lucem,
vt aetiam modico doctus quilibet esse possit. Neque desunt hodie bonorum praecipuos
studiorum, sed vbiq. terrarum abundant in omni varietate disciplinae, non solum in latina, sed
in Graeca lingua simul atque Hebraica. Haec sunt vere aurea tempora, in quibus bonarum
literarum studia multis annis neglecta resoruerunt. Nec volo te saecularis literaturae plus
haurire quam necessesse ad diuinarum intelligentiam consequendam scripturarum, ne verificetur in
te quod de amatoribus vanitatis (quales hodie sunt multi) quidam sapiens protulit dicere:

V u

Neces-

Impressoria
ars tibi est
quando sit
inuenta.

Necessaria nesciunt, quoniam superflua didicerunt. Vera scientia est, quæ Dei cognitionem inducit, mores corrigit, restringit voluptates, affectum purgat, intellectum in his quæ pertinent ad salutem animæ illuminat, & cor in amorem creatoris inflamat. Hæc est scientia salutaris, quæ mentem in Dei amore afficit, non extollit, quæ superbos non efficit, sed lamentantes facit, quæ vanitatem non sequitur, sed omnia trahens ad vnum in diuino amore dulcissime solidatur. Huius te frater scientiæ cupimus esse studiosum, quæ sola complementum est omnium scientiarum. Non te quo minus studio incumbas scripturarum, gradus magisterii extollat, sed eo tibi magis discendum noueris, quo manifestum scientiæ signum, quod præ se fert nomen doctoratus, accepisti. Non magnificio clarum sine scientia gradum, aut magnum cum parua eruditione vocabulum, sed doctos viros quæritur, qui doctores multos habemus. Scientia gradum commendat, non gradus scientiam. Verecundum est nescire magistrum, & cum qui scientiæ signum publicè portat, necessariam non habere doctrinam. Quid circulus ante domicilium expositus vbi non venditur vinum? aut quid regale sceptrum in manibus stulti? Absque signato signum tribuitur, quoties indoctus & sine scientia homo in doctorem sublimatur. Et pro pudor quam frequens hodie in scholis apud quosdam iste reperitur abusus, quo gradus magisterii datur in signum, vbi sufficiens non inuenitur signatum. Nunquid tibi non verum dixisse videmur, cum orbis magistris scateat simul atque doctoribus, inter quos docti pauciores, indocti complures occurrunt? Curandum tibi suademus, magisterium scientiæ, sacerdotium sanctis exornare moribus, ne gemino confunderis opprobrio, si & doctor sine scientiâ, & presbyter habere sine merito sanctitatis. Necessaria tibi scientia est in primis Deum nosse, diuinas intelligere scripturas, canones patrum scire, ius tam humanam quam diuinum, in quantum tuum concernit officium, non ignorare, virtutes colere, & Deum puro corde super omnia amare. Ad magistrum pertinet artium quas proficetur scire principia, vt nodos enucleare sciat, dilucidareque tropos, & omnium figuras exponere scripturarum. Septem liberalium vocaris artium magister, videamus quantam singularum sis affectus scientiam, vt quemadmodum tibi vsus earum sit necessarius intelligas. In primis per Grammaticam artem, quæ septem liberalium est fundamentum, te scire oportet, quemadmodum latine scribas, loquaris congrue, & sine vitio rectum debeas proferre sermonem. Rethorica vulgarem transcendens modum loquendi, pulchrum in dicendo quarit ornatum, tropis varijsque coloribus vtitur, & pulchro dulcissimoque sermone proposita sibi causam efferre conatur: quæ cum persuaserit, in oratoriæ finem cum proposito sibi premio euasit. Logica rationalis scientia te verum discernere docet à falso, ne aut decipiaris subtilitate sermonis, aut fallacium syllogismos incidas argumentationum. Præcedit enim scientia virtutis cultum, quia nemo potest fideliter appetere quod ignorat: & malum nisi cognitum sit minime caueri potest. Arithmetica numeros docet propositos multiplicare, diuidere quoque & in omni varietate certam inuenire radicem. Omnia numero constant, & qui arithmetica ignarus est, nullius habet scientiæ perfectionem. Geometriæ artis cognitione terræ dimensionem intelliges, ex numeris & mensura consurgentem: pulchra quidem scientia, arithmeticique decorata figuris, per quã humana ratiocinatio non mediocriter in cognitionem summi confurgit principii. Hæc orbis latum metitur ambitum, cunctaque maris & terræ spatia describit, & consummata in cosmographiam ascendit. Nihil hac speculatione pulchrius, in qua mens totius mundi transcendens machinam, incomprehensibilem creatoris omnium sapientiam admiratur. Musica cælestium harmoniam & consonantiam præfigurans, & arte & moribus tibi necessaria est, qua in Dei ecclesiæ ordinatus sacerdos, & recte suauiusque modulatis canere vocibus scias, & sanctis ornatus virtutibus à sacerdotalium proportionem morum non recedas. Astronomia quantum tibi sit necessaria magistro, si ignoras magister non es. Hæc astrorum docet cursus, discernit tempus, annum diuidit, horas discernit & dies: de cuius scientia cõputus assurgit ecclesiasticus, festorum dans rationem mobilium, quã scire sacerdotem Christianorum oportet. Ecce sacerdos, quam tibi septem cognitio liberalium artium necessaria est, vt similia non comparaueris in recto, neque stulto regali sedenti in folio. Confert enim Grammatica vt Latinum congrue intelligas proferasque sermonem. Logica verum te docet à falso discernere. Rethorica virtutem tibi præstat dicendi, vt bonum & verum quod intelligis, tuis vtiliter auditoribus valeas persuadere. Arithmetica vero simul & Geometrica, præter id quod tibi in æconomicis conferunt bonum, magnum quoque diuinæ speculationis adminiculum præstant, quo non solum inuentis, sed inueniendis quoque aptus magister habeatis. Maxima enim numeris & mensuris continentur archana, mathematices ignaris minime perua,

Gradus sine
 scientia nu-
 bili esse fa-
 ciendus.

et Axiom.

Septem ar-
 tes liberales.

et Axiom.

et Axiom.

et Axiom.

et Axiom.

et Axiom.

et Axiom.

